

Jacek Malczewski, *Polonia*, 1918,
Muzeum Narodowe w Kielcach, fot. ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach

1918 · 2018

PATRONAT NARODOWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY
W STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO
NIEPODLEGŁA NA LATA 2017-2021

 SŁUŻYMY
NIEPODLEGŁEJ

 MUZEUM LITERATURY
im. Adama Mickiewicza

ZNAKI
WOLNOŚCI

O TRWANIU POLSKIEJ TOŻSAMOŚCI NARODOWEJ

WYSTAWA ZORGANIZOWANA
W 100-LECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

ZAMEK KRÓLEWSKI W WARSZAWIE - MUZEUM

LISTOPAD 2018 - MARZEC 2019

Jan Matejko, *Konstytucja 3 Maja*, 1891, Zamek Królewski w Warszawie - Muzeum, fot. A. Ring, L. Sandzewicz

Ekspozycja *Znaki wolności* będzie wystawą mającą z jednej strony zawierać przesłanie ideowe o naszej przeszłości, a z drugiej strony tworzyć emocje u zwiedzających. Wystawa pozwoli zwiedzającym dotknąć sedna najważniejszych wydarzeń historycznych, poczynsz od epepei Legionów Polskich, a kończąc na politycznym przełomie 1989 r. Prezentacja pomyślana została jako refleksja nad istotą narodowej tożsamości i walką

o zachowanie polskości, określonej przez poczucie narodowej wspólnoty względem historii, tradycji kulturowej, języka i religii. Ekspozycja ma uzmysłowić zwiedzającym, że proces odzyskiwania państwowej suwerenności wymagał od zaangażowanych osób i społeczności odwagi, determinacji, ofiar i walki posuniętej do granic heroizmu.

Główną oś problemową wystawy stanowić więc będzie ujęta chronologicznie historia walki o niepodległość,

obrony i umacniania narodowej tożsamości w latach 1914–1989. Na prezentację złożą się ponad 500 dzieł sztuki polskiej: obrazy, rzeźby, rysunki, grafiki, instalacje i filmy oraz fotograficzny materiał dokumentalny.

Strukturę ekspozycji wyznaczać będą przygotowane przez wybitnych historyków omówienia poszczególnych etapów narodowych dziejów i przedstawionych faktów historycznych.

Strukturę artystyczną pokazu stworzą arcydzieła polskiej sztuki – obrazy Jana Matejki, Jacka Malczewskiego i Maksymiliana Gierymskiego, a także prace artystów współczesnych, odnoszące się do konkretnych wydarzeń historycznych, społecznych ruchów i ludzkich postaw. Głównym narratorem wystawy będzie Jan Matejko, postrzegany nie tylko jako wybitny malarz, ale także jako Norwidowy dziejopis, wnikliwie zagląający „epokom w głąb” i proroczo przewidujący nadchodzące zdarzenia.

Wehikułem umożliwiającym przedstawienie ludzkich doświadczeń będą utrwalone w dokumentalnych fotografiach twarze uczestników historycz-

nych zdarzeń i ich osobiste świadectwa – fragmenty listów, pamiętników, zapisków i wspomnień. Pokazane zostaną wizerunki i przytoczone świadectwa „ojców założycieli” suwerennej Polski – Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego w pierwszym rzędzie, ale także notacje przeżyć zwykłych ludzi i szeregowych żołnierzy, którzy przyczynili się do odzyskania po latach niewoli polskiej niezawisłości, byli świadkami heroizmu walk, ponoszonych ofiar i doznanej zagłady.

Arcydzieła malarstwa traktowane będą na wystawie jako ponadczasowe znaki ideowych i etycznych wyborów indywidualnych i zbiorowych oraz powtarzających się sytuacji historycznych. Podstawowym założeniem ekspozycji jest konfrontacja materiału filmowego i fotograficznego z dziełami sztuki. Na styku historycznego dokumentu i interpretujących dziejowe fakty obrazów, rzeźb, rysunków i instalacji można odczytać *znaki czasu*. W powstającym dialogu na plan pierwszy wychodzą konkretne cechy jednostek i całych zbiorowości, ich

Maksymilian Gierymski, *Patrol powstańczy*, 1873, Muzeum Narodowe w Warszawie, fot. P. Ligier

prawość lub nikczemność, bohaterstwo lub tchórzostwo, konformizm lub poświęcenie. Zewnętrzny opis zdarzeń przeobraża się w symbole ludzkich postaw i moralnych wyborów, w *znaki idei*. *Znaki czasu* zyskują znaczenie *znaków wolności* lub *znaków zniewolenia*.

Prezentowane na wystawie ścieżki dźwiękowe będą miały charakter autorski, powstaną jako montaż fragmentów audycji z archiwum Polskiego Radia. Nagrania dokumental-

ne ważnych wydarzeń historycznych przeplatać się będą z muzyką lat 70. i 80. ubiegłego stulecia. Muzyka rockowa i bluesowa tamtych lat stała się enklawą nadziei i wolności młodego pokolenia. Stała się jednym ze znaków wolności. Włączone w tkanę wystawy filmy i prezentacje audiowizualne również będą stanowić oryginalną interpretację rzeczywistości historycznej.